

ljivega dobrotnika v djakovski katedrali k večnemu počitku, je za-
plakal v nepopisni žalosti ves jugoslovenski svet, ki je izgubil v bla-
gopokojniku svojega največjega sina.

Tam doli v Djakovu, odkoder se odpira diven razgled na slo-
vanski Balkan in nazaj na gore Hrvatske in Slovenije, spi ne-
vzdravno spanje biskup Josip Juraj Strossmayer, veliki duh njegov
pa bdi nad ljubljeno mu Jugoslavijo, za katero je neutrudno delal in
— umrl!

Slava, večna slava Strossmayerjevemu spominu!

Šivilja Klara.

Igra v treh dejanjih po stiški narodni pravljici.

Osebe:

Jožek,
Tonček,
Francek,
Marička
Uršika,
Polonica,

}
vaški otroci
od 7.-10. leta.

Šivilja Klara,
Kraljica vil,
Šest vil,
Prvi palček,
Šest palčkov,
Več vaških otrok.

}
bajna bitja.

I. DEJANJE.

Igrišče pred gozdom, v ozadju skala.

1. prizor.

Vsi vaški otroci razen Joška. (Vrte se v krogu in pojo
veselo pesem.)

Francek (spusti na koncu pesmi krog). Truden sem že od sa-
mega skakanja.

Vsi (puste igro). Oh, jaz tudi, jaz tudi!

Polonica. Sedimo, da se malo odpočijemo!

Vsi. Saj res, sedimo, sedimo! (Posedejo v polkrogu.)

Uršika. Kdo zna kako lepo pravljico?

Tonček (prešerno). Jaz znam dve: o jari kači pa o steklem
polžu.

Francek. No, pa povej eno!

Tonček (poredno). Katero? O jari kači ali o steklem polžu?

Polonica. O jari kači povej!

Tonček. Pa je o steklem polžu lepša.

Uršika. Pa povej o steklem polžu.

Tonček. Pa je o jari kači daljša.

Francek. I, pa povej o jari kači!

Tonček. Pa je o steklem polžu lepša.

Polonica. I, pa povej o steklem polžu!

Tonček. Pa je o jari kači daljša.

Uršika (užaljeno). Beži, beži! Norčuješ se samo. Saj nobene ne znaš.

Francek. Jaz sem pa čital v knjigi, ki sem jo dobil v šoli, o vili, ki je pomagala ubožnim ljudem.

Polonica. O, o vilah sem tudi jaz že čitala. Bog ve, če tudi v naših gozdih prebivajo vile.

Vsi (zamišjeno). Bog ve.

Marička. Naša stara mati je pripovedovala, da prebiva tu v neki podzemeljski jami šivilja Klara.

Vsi (veselo). Ha, ha! Šivilja Klara — ponoči šiva, podnevi para.

Tonček. Povej no, Marička, o šivilji Klari!

Vsi. Povej, povej! (Pripravijo se, da bodo poslušali.)

Marička (pripoveduje). Klara je živela tukaj gori na starem gradu, ki je dandanes razvalina. Jako je bila lakomna in neusmiljena. Hotela je biti najbogatejša in najlepša v vsej deželi. Ker je bila tako skopa, je živela sama s svojima bratoma, pa nekaj služinčadi so imeli. Brata sta ji donášala zlata in srebra in dragocenih oblek od vseh strani. Ker ji pa ni bilo nikdar dovolj, sta tudi plenila po okolici in ob cestah prežala na bogate popotnike in trgovce, jih napadala, pobijala in oplenjala. (Otroci z vidnim zanimanjem poslušajo in se čudijo.) Klara je pa doma šivala in primerjala dragoceno, naplenjeno obleko. Bila je neki že tako bogata, da je imela eno kad polno zlata in eno kad polno srebra.

Francek. Čemu ji je pa bilo vse to, če je živela sama?

Marička. Tudi jaz sem to vprašala staro mater, pa je rekla: »Skopuh je vsak tak; zaljubljen je v svoje bogastvo, pa nima sam nič od tega, niti drugi nimajo koristi.«

Polonica. Pripoveduj dalje!

Marička. Ko je bila mera njih hudobij polna, je kraljica vil vse tri začarala in pogreznila vse bogastvo pod zemljo, grad je pa razpadel. Hudobna brata je izpremenila v dva psa, ki čuvata kadi z zlatom in srebrom; Klara pa mora kot stara čarovnica cele noči

šivati, a kar ponoči sešije, podnevi zopet razpara. Tako je vila kaznovala njih hudobijo.

Polonica. Bog ve, če bodo kdaj rešeni?

Marička. Rešiti jih more le nedolžen, priden človek, ki gre v tisto podzemeljsko jamo, si nabere zlata in srebra; ko se vrača, se pa ne sme ozreti nazaj, če ne, planeta psa nanj in ga raztrgata.

Tonček (vstane). O, jaz jih že ne bom rešil, jaz nisem nič priden.

Uršika. Ti Francek, pa tudi ne, si preveč zvedav. Ti še v cerkvi vedno gledaš nazaj.

Francek. Ti pa nisi nič boljša. Veš, kako si morala zadnjič v šoli za kazen stati, ker si nazaj gledala.

Polonica. Jej, jej, kje je že solnce? Jaz moram iti domov.

Vsi. Saj res, domov moramo. (Vstajajo.)

Uršika. Pa še eno zapojmo! (Ko pojo drugo ali tretjo kitico, se sklenejo po 2 ali 3 in počasi odhajajo. Petje za odrom pojema in utihne. Večeri se.)

2. prizor.

Jožek sam.

Jožek (bos, ubog, truden pride počasi s košarico na roki in poslušaj pojemajoče petje). Kako veseli se vračajo moji tovariši od igre domov. Jaz pa sem stikal ves dan za temi jagodami. Še pol košarice jih ni. Če jih prodam, kako malo bom dobil zanje. S tem bom bore malo pomagal svojemu ubogemu, bolnemu očetu. Oh, in kako bo huda moja mačeha, ker ni košarica polna. Ne upam se domov. In ti dve vrečici mi je dala s seboj, da nabere lešnikov. Moj Bog, saj še niso zreli! Praznih vrečic ne smem prinesiti domov, tepen bom. — Truden sem. — Tu se malo odpočijem. (Sede.) Oh, ko bi še živela moja ljuba mamica! Kako dobro se je nama takrat godilo z očetom! Mačeha pa je huda in skopa in ne pusti živeti ne meni, ne očetu. A jaz še dobinu jesti skrivaj pri dobrih ljudeh; oče je pa bolehen in odvisen samo od mačehine milosti. — Ko bi mu mogel vsaj zdravil kupiti! Oh, moj Bog! (Polagoma leže.) Kako sem truden. — Noge me bole. — (Napol v spanju.) Mamica — mrtva — oče — bolan! — Ubogi — moj — oče! — Oh! — (Zaspi. Noč, mesečina.)

3. prizor.

Jožek in vile.

(V bajnem svitu raznih barv nastopijo bele vile, plešejo okolo Joška in pojo.)¹

Deček borni, deček mali,
le zasanjaj ti lepó!
Vile ti pojejo sladko
in ti srečo prinesó.

Tu pod zemljo v čarnem svetu
kad zlata je, kad srebrá;
s tem pomagal boš očetu
in ga rešil boš gorjá.

Deček borni, deček mali,
le zasanjaj ti lepó!
Vile ti pojejo sladko
in ti srečo prinesó.

Vila mila pristopila,
bo podala ti rokó,
lahno bo te prebudila
in te vedla pod zemljó.
Ali misli, dobro pazi,
ne oziraj se nazaj!

(Vile izginejo.)

4. prizor.

Jožek in kraljica vil.

Jožek (še v spanju). Ah, ni jih več, odšle so! (Zbudi se in si mane oči. Sede.) Oh, sanjalo se mi je! Joj, v gozdu sem zaspal in sanjal o vilah! Kako je bilo lepo! Tako bi sanjal vso noč! Oh, dobre vile, pomagajte mojemu ubogemu, bolnemu očetu. — Pa saj so bile ro le sanje. Vil ni; nihče jih še ni videl. Kar tu prenočim, domov si ne upam. (Leže.) Mačeha bi me tepla. — O Bog! — O Bog! — (Zopet zaspi.)

Kraljica vil (nastopi v bajnem svitu). Le v sanjah nas sme gledati zemljan, ker vile smo bajna bitja. Ob vodah in logih so zračni

¹ Po napevu »Oj, le šumi, gozd zeleni!«

naši domovi in v mesečini rajamo in pevamo. Kdor je dober in nedolžen, ga rešimo nadlog, hudobnega pa kaznujemo in zakolnemo. (Vila izgine.)

Jožek (napol sede). Ah, zopet je bila vila! Oh, krasne sanje! Oh, ko bi vila hotela pomagati mojemu ubogemu, bolnemu očetu. (Zaspi.)

Kraljica vil (kakor prej). Ker si dober deček, svojega očeta ljubiš in ga hočeš rešiti gorja, ti hočem pomagati. — V tem hribu je votlina, kjer čaka rešitve šivilja Klara, ki sem jo začarala pred

mного, mnogo leti zaradi njenih hudobij in zaradi hudobij njenih dveh bratov. Z njimi pa sem začarala tudi vse njihovo ogromno bogastvo zlata in srebra in ga pogreznila v zemljo. — Odvesti te hočem k vhodu; a dalje ne pojdem s teboj. Podzemski svet nam ni po godu, v zračnih daljah je naš dom. — Vrečici prazni pa, ki ju imaš s seboj, napolni tam z zlatom in srebrom; a pazi! (Zažuga mu.) Ko se vračaš, se ne oziraj nazaj, ker to bi bil tvoj pogin! — In zdaj, deček, vstani! (Poda mu roko. Jožek počasi vstane in speč sledi z vrečicama vili, ki ga vede v ozadje. Vila trikrat potrka. Skala se odpre in vhod zažari v rdeči luči.) Tako, deček, zdaj pogum! Prepuščam te tvoji

usodi in pazi, pazi — ne oziraj se nazaj! (Jožek stopi v votlino, vila izgine.)

Zastor pade.

II. DEJANJE.

Podzemna jama. V ospredju pri vsaki strani sod, okrog vsakega soda veriga. Z njo sta prikljenjena Klarina psa, ki ju pa ni videti. Na levi v ozadju drži iz višine pot v jamo.

1. prizor.

Šivilja Klara sama.

Klara (sedi na sredi v ozadju, oblečena kot stara čarovnica. Ko se zastor dvigne, Klara šiva in poje žalostno pesem. Ko konča, ji roki trudno padeta v naročje. Počasi govori.) Zopet je minila noč. Zaman vse moje delo; kar sem v dolgi noči sešila, moram podnevi zopet razdreti. (Razdira.) Tako šivam in razdiram, razdiram in šivam že mnogo, mnogo let, odkar me je kraljica vil vklela zaradi mojega napuha in lakomnosti. Ah, kdaj pride rešitelj, da me reši? Z menoj pa čakata rešenja moja draga brata, vkleta v psa, ki stražita moje zlato in srebro. Kako rada bi dala svojemu rešitelju vse to zlato in srebro, samo da bi rešil mene in moja brata našega trpljenja. A palčki zmotijo vsakogar, ki si nagrabi zlata in srebra, da pogleda nazaj in moja čuvaja ga raztrgata. Oh, pridi, pridi že skoraj pogumni rešitelj! Vila, pošlji ga, naj bo konec našega gorja! (Razdira dalje.)

2. prizor.

Sedem palčkov, Klara.

(Palček Fiv-fiv priskače in se prikloni občinstvu): »Jaz sem Fiv-fiv.« — (Zapiska na piščalko.) Zdaj priskače Činčin: »Jaz sem Činčin.« — Udarja s pokrovkama. — Enako nastopi Trara, ki zatrobi na trobko; Bumbum, ki tolče na boben; Bimbim, ki zvoní z zvončkom, in Ragljež, ki vrti ragljo. — Zadnji pride poglavar palčkov: »Jaz sem pa Kapelnik.« (Proti palčkom.) »Zdaj pa eno zaigramo!« — (Poglavar taktira, palčki v taktu ropočejo; na njegov zamah nehajo.) Poglavar: »Zdaj pa eno zapojmo!« (Pojo.)

Mi smo palčki, nagajivčki.

čuvamo zlato, srebro.

Tralalala...

Kdor pa pride, da ga vzame,
temu jo zagodemo.
Tralalala...

To je naša šivilja Klara,
ponoči šiva, podnevi para.
Tralalala...

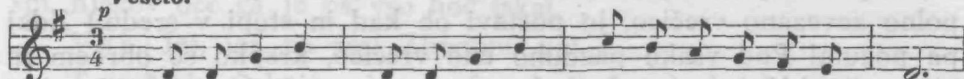
Kdor pa hoče jo rešiti,
temu jo zagodemo.
Tralalala...

Dva psa zvesta, njena brata,
močna kakor leva dva.
Tralalala...

Bosta nam pa pomagala,
če nevarnost bo prišla.
Tralalala...

Mi smo palčki, nagajivčki.

Veselo.

1. Mi smo palčki na-gajivč-ki, ču-va-mo zla-to, sre-bro.
2. Kdor pa pri-de, da ga vza-me, te-mu jo za-go-de-mo.
3. To je na-ša šivi-lja Kla-ra, po-noči ši-va, pod-nevi para.

{	Mi smo palčki,	na-gajivč-ki,	ču-va-mo zla	- to sre-bro.	}
{	Tra-la-la-la,	tra-la-la-la,	tra-la-la-la,	tra-la-la.	}
{	Kdor pa pri-de,	da ga vza-me,	te-mu jo za	- go-de-mo.	}
{	Tra-la-la-la,	tra-la-la-la,	tra-la-la-la,	tra-la-la.	}
{	To je na-ša	šivi-lja Kla-ra,	po-noči ši-va,	pod-nevi pa-ra.	}
{	Tra-la-la-la,	tra-la-la-la,	tra-la-la-la,	tra-la-la.	}

(Ko odpojo, posedejo v krogu, si gladijo brade, popravljajo čepice itd.; poglavar pa gre k izhodu iz jame, a se kmalu vrne.)

Poglavar palčkov (razburjeno). Ho, ho! Palčki, tovariš! Zemljan spet prihaja. (Vsi se čudijo.) Lakomen je tega zlata in srebra. Ha, ha, ta pa je majhen kakor mi. Tega ne bo težko zmotiti. (Vsi se smejejo.) Že drugačne junake smo zvodili v pogubo, pa bi takega dečka nel! Le postavi se vsak na svoje mesto! (Vsi vstanejo.) In ti žvižgljaj in ti čingljaj in ti trobljaj in ti bombljaj in ti bimbljaj in ti ragljaj! — Halo, skrite se, deček prihaja! (Vsi se skrijejo na levo in desno poleg ospredja.)

3. prizor.

Jožek, pozneje palčki. Klara.

Jožek (prihaja strahoma, govori plašno). Joj, kam sem prišel! (Gleda okolo sebe.) V podzemeljski jami sem. Ti velikanski prostori! Ta hladni zrak! Ta blesk in čudna svetloba! — Joj, to je pa šivilja Klara! — Ponoči šiva, podnevi para. — Joj, in ta dva velika psa! — Kako grdo me gledata! — Kako se ju bojim! — Kaj neki je v teh kadeh? (Pogleda v desno.) Joj! (Zastre oči.) Samo srebro! In tukaj? (Pogleda v levo.) Joj, joj! (Zastre oči.) Samo zlato! Vila mi je naročila, naj si vzamem eno vrečico zlata in eno vrečico srebra. Ko se vracam, pa ne smem pogledati nič nazaj! Le pogum! S tem pomorem svojemu ubogemu, bolnemu očetu. Hajdi na delo! (Gre k srebru.) Joj, to je bogastvo! (Nasiplje.) Zdaj bom pa lahko pomagal očetu; zdaj pokličem zdravnika, kupim zdravil in kar bo hotel. (Potegne polno zavezano vrečico iz kadi.) Joj, kako je težko! (Postavi jo na tla h kadi.) In zdaj še zlata! (Gre k zlatu.) Joj, in toliko zlata; kar vid mi jemlje. (Nasiplje.) S tem bom pa lahko kupil očetu graščino in konje in lepo kočijo! To bo življenje! Joj, kako je težko! (Privleče polno zavezano vrečico, jo postavi ob kad in stopi v sredo.) Zdaj pa pogum! Pod vsako pazduho eno vrečico, krepko se obrnem in nič ne pogledam nazaj. In kako neznano moč čutim v svojih udih! Tu zlato (stežka vzdigne), tu srebro. (Vzame.) In zdaj krepko na pot! (Obrne se in počasi, počasi koraka proti izhodu. Palčki mu sledijo in vedno glasneje ropočejo, na čelu jim poglavar, ki kliče Joška, ga cuka za obleko itd. Klara preseče in braneče steza roke proti palčkom. Palčki ostanejo v jami in žalostni posedejo v krogu, poglavar pa sledi Jošku še dalje, a se kmalu obupan vrne.)

Poglavar palčkov. Izgubljeno, izgubljeno!

Vsi palčki (žalostno). Izgubljeno!

Poglavar palčkov. Nismo ga zmotili. Vse bogastvo je izgubljeno za nas. Hitro zapustimo ta kraj! Ko stopi deček zopet na zemljo, bo šivilja Klara rešena in z njo bosta rešena njena brata, nam pa je vzeto to bogastvo in izpremenjeno v prah in pepel. Proč od tod, proč! Bežimo, bežimo! (Zbeže.)

4. prizor.

Klara sama.

Klara (vstane, čarovniška krinka pade z nje, pokaže se lepa kraljična, ki stopi nekaj korakov naprej in govori veselo.) Zdaj pri-

haja moja rešitev. Vrli deček se bliža zemeljskemu površju. Tudi vama, zvesta moja čuvaja, odbije sedaj ura odrešenja. Dolgo smo se pokorili za svoje grehe. Zlato in srebro, ne rabim vaju več! Izpremenita se v prah in pepel, naše duše pa splavajte v nebo! (Počasti poklekne, leže in umre. Verigi padeta s sodov, trije beli golobčki zlete kvišku, ki pomenijo rešene duše zaklete trojice.)

Zastor pade.

III. DEJANJE.

Igrišče kakor v prvem dejanju.

1. prizor.

Vsi vaški otroci.

(Ko se dvigne zastor, stoje otroci v skupinah in pojo veselo pesem. Prav v ozadju za otroki spi na trati Jožek. Poleg sebe ima vrečici z zlatom in srebrom in košarico. Otroci ga ugledajo šele, ko odpojo pesem.)

Francek (začuden). Jej, jej! Poglejte ga no Joška! Tu v gozdu spi, njegov oče ga je pa vso noč iskal.

Vsi. Jej, jej, pa res! Zbudimo ga!

Tonček. Čakajte, jaz ga bom! (Lahno.) Jožek! (Glasneje.) Jožek! (Še glasneje.) Jožek!

Jožek (se počasi prebudi in si mane oči). Kje pa sem? Kaj se je zgodilo z menoj? (Gleda okolo sebe.)

Tonček. Tu v gozdu si spal; mi smo te zbudili.

Francek. Tvoj oče te je vso noč iskal, ker te ni bilo domov.

Uršika. Mačeha je bila pa silno huda na očeta, ker te je iskal. Želela je, da se več ne vrneš.

Jožek (vzdihne). Ubogi moj oče!

Polonica. Naša mati mi je danes pravila, da je tvoja mačeha od jeze zapustila očeta in šla čez hribe daleč tja v svoj kraj, odkoder se ne vrne več.

Jožek (še vedno napol zdramljen). Oh, moje sanje, moje sanje!

Tonček. Kaj se ti je pa sanjalo?

Jožek. O šivilji Klari.

Vsi. Jej, jej! O šivilji Klari?

Francek. Povej no, kaj se ti je sanjalo!

Vsi. Povej, povej!

Jožek. Zvečer sem tukaj truden počival in zaspal. Vila me je odvedla pod zemljo. Videl sem šiviljo Klaro. Nagrabil sem eno

vrečico zlata in eno vrečico srebra, ki sta ga čuvala dva velika psa. Palčki so me motili, da bi pogledal nazaj; jaz pa sem se srečno vrnil z zlatom in srebrom iz jame.

Marička. Kje pa imaš zlato in srebro?

Jožek (ugleda vrečici in vzklikne). Moj Bog, torej niso bile sanje, ampak resnica! (Skoči pokonci, prime vrečici, a sta pretežki.) Joj, samo zlato in samo srebro! Zdaj očetu ne bo več treba trpeti pomanjkanja.

Vsi. Pokaži, pokaži! (Radovedno ogledujejo, tipljejo in se silno čudijo.)

Francek. Jej, jej! Pa res si bil pri šivilji Klari.

Tonček. Joj, in toliko zlata in srebra imaš? Ali boš dal kaj meni?

Vsi. Pa še meni, pa še meni!

Jožek. Vsem, vsem; samo najprej pojdimo k mojemu ubogemu, bolnemu očetu. Hvala ti, dobra vila, ki si mi naklonila tako srečo!

Uršika. Kakšna pa je bila Klara?

Jožek. Vse vam bom natančno povedal; le brž, le brž k očetu. Pomagajte mi nesti moji vrečici. Nič več nimam tiste bajne moči, ki sem jo imel pod zemljo. (Poizkušajo, a ne morejo dvigniti vrečic.)

Marička. Kako homo pa nesli tvoje srebro in zlato, ki je tako težko?

Tonček. Jaz imam napravljeno nosilnico za drva. Francek, hitro pojdiva po njo! (Odideta in brž prineseta.) Tu je nosilnica!

Marička. Zdaj pa le urno vrečici gor! (Otroci s težavo vale vrečici na nosilnico in se silno čudijo; nato vzdignejo in vsi, kolikor jih more blizu, podpirajo nosilnico.)

Jožek. In zdaj domov k očetu!

(Otroci zapojejo pesem »Kaj bi se ne veselili« iz »Prodane neveste«. Na koncu pesmi ukajo in vriskajo ter počasi odhajajo z nosilnico.)

Zastor pade.

